

Jan Nocoń

Propozycje tematyczne młodzieży szkół ponadpodstawowych różnego typu uczęszczającej na katechizację

Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne 11, 124-128

1978

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Pytanie 5

Na pierwsze miejsce wysuwa się dyskusja — 55 wypowiedzi (75%). Odpowiedniość powyższej metody uzasadniło **42 ankietowanych**.

Najczęściej spotykane uzasadnienia to:

dyskusja zmusza do aktywności,
 pozwala dowiedzieć się, co kto myśli,
 ponieważ niesłuszne poglądy można obalić.

Osiem osób jest zdania, aby nie trzymać się sztywno raz obranej metody, bowiem jej wybór zależy od tematyki. Jeżeli jest ona powszechnie znana — to dyskusja, a jeżeli nie — to wykład.

Na drugim miejscu jest wykład — 14 wypowiedzi (19,5%)

Młodzież argumentuje swoje wypowiedzi najczęściej w ten sposób:

„Lubię słuchać, mam czas nad wszystkim się zastanowić i przemyśleć”
 (dz, 17, II).

„... podczas wykładu można dowiedzieć się wielu ciekawych rzeczy”
 (ch, 17, II).

Trzecie miejsce zajęła praca w grupach — 4 wypowiedzi (5,5%).

KS. JAN NOCŃ — KATOWICE

Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne XI (1978)

PROPOZYCJE TEMATYCZNE MŁODZIEŻY SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH RÓŻNEGO TYPU UCZĘSZCZAJĄCEJ NA KATECHIZACJĘ

Sondaż przeprowadzono w listopadzie i grudniu 1976 roku. Zostało nim objętych 11 parafii w trzech diecezjach.

Siedem parafii diecezji katowickiej: Bielsko (Najśw. Serca Pana Jezusa), Chorzów (św. Barbary), Koszęcin, Leszczyny, Miasteczko Śl., Piekary-Szarlej i Siemianowice (św. Antoniego).

Trzy parafie diecezji opolskiej: Lipowa, Racibórz (św. Paschalisa) i Siemoty,

Oświęcim (zakład Księża Salezjanów) w diecezji krakowskiej.

Ogółem wzięło w sondażu udział 1069 uczestników (523 chłopców i 546 dziewcząt) ze szkół ponadpodstawowych różnego typu.

Zawierał on trzy pytania:

1. Które tematy dotychczasowych katechez nie wzbudziły Twego zainteresowania? (oznaczone znakiem „minus”).
2. Które tematy dotychczasowych katechez najbardziej Cię zainteresowały? (oznaczone znakiem „plus”).
3. Jakie tematy chciał(a)byś poznać w przyszłości? (oznaczone „znakiem zapytania”).

I. Pytanie pierwsze: Które tematy dotychczasowych katechez nie wzbudziły Twego zainteresowania?

Wypowiedzi krytycznych wpłynęło tylko 270. Pozostali respondenci bądź nie udzielili żadnej odpowiedzi, bądź też aprobowali wszystkie po-

ruszane tematy. Te ostatnie można podzielić na dwie grupy. Dla pierwszej charakterystyczne są wypowiedzi typu:

„**Uważam**, że na religii nie było tematów, które by mnie nie ciekawiły" (ch. 16, szkoła zawodowa, II). „**Wszystkie** były interesujące" (dz. 17, Liceum medyczne, III).

Druga grupa aprobejuje dotychczasowe tematy nie tylko ze względu na ich atrakcyjność, ale również, a może przede wszystkim, ze względu na ich przydatność w życiu chrześcijanina. Bardzo charakterystyczne są następujące wypowiedzi:

„Dotychczas na lekcjach religii spotykałam się z tematami ciekawymi, niektóre chociaż były odrobinę nudne, to zawsze jednak zawierały pewną dozę nauki i ostrzeżeń" (dz. 16, liceum ogólnokształcące, II). „Uważam, że każdy temat poruszany na lekcjach religii jest potrzebny i pożyteczny tak dla mnie, jak i dla innych" (ch. 16, technikum budowlane, II). „Nie pamiętam takich tematów, które by mnie nie ciekawiły i nic mi nie dały. Z każdego tematu lekcyjnego starałam się coś wynieść" (dz. 17, liceum ogólnokształcące, II).

Na szczególną jednak uwagę zasługuje owych 270 wypowiedzi zajmujących stanowisko krytyczne. W 10 z nich za nudne uznano tematy, które były już omawiane w szkole podstawowej, dwaj respondenci nie lubią śpiewania na katechezie, a 39 wypowiedzi określono jako „inne". Te 51 wypowiedzi wobec ich braku wyrazistości pomijamy, celem lepszego ukazania stosunku, jaki zachodzi między trzema działami tematycznymi (B — BL — L). Rozpatrzmy więc tylko pozostałe 219 wypowiedzi krytycznych.

1. Najmniejsze zainteresowanie wzbudziły tematy odnoszące się do spraw Boskich. Negatywna ich ocena występuje aż w 166 wypowiedziach.

A oto liczba wypowiedzi, oceniających poszczególne tematy jako nieciekawe:

Pismo święte (w tym hist. zbawienia, zwłaszcza	
Stary Testament, życie Pana Jezusa)	— 72
Liturgia — sakramenty	— 43
Grzech	— 26
Życie pozagrobowe	— 13
Powołanie kapłańskie i zakonne	— 5
Szatan	— 5
Modlitwa	— 1
Wniebowzięcie	— 1

2. Tematy **Bosko-ludzkie** okazały się nieinteresujące wg 40 wypowiedzi. Dotyczą one przede wszystkim:

historii Kościoła	— 14
świętych	— 6

Ponadto wyliczono: nawrócenia w dawnych czasach, pochodzenie człowieka, Całun Turyński, istnienie **Boga**, wycieczka rowerowa do Rzymu.

3. Tematy ludzkie tylko w 13 wypowiedziach okazały się nudne. Wymieniono m. in.: próby moralizowania młodzieży, małżeństwo, samowychowanie, życie seksualne.

Ujmując w procentach całość odpowiedzi na pytanie pierwsze, sytuacja przedstawia się następująco: tylko 6% wypowiedzi krytycznych zostało

skierowanych pod adresem spraw ludzkich, 18% krytykuje omawiane sprawy Bosko-ludzkie i aż 76% sprawy Boskie.

Te ostatnie tematy okazały się więc aż 13 razy mniej interesujące niż pierwsze.

II. Pytanie drugie: „Które tematy dotychczasowych katechez najbardziej Cię zainteresowały?”

Odpowiedzi na to pytanie wpłynęło 1355.

1. Okazało się, że największe zainteresowanie wzbudziły u młodzieży tematy traktujące o sprawach Bosko-ludzkich. Pozytywna ocena tych tematów znalazła się w 564 wypowiedziach.

Lista interesujących problemów ułożona wg liczby głosów wygląda następująco:

Kościół (historia-dziś-jutro) jako instytucja	— 106
Misje	— 99
Problemy światopoglądowe	— 88
Wiara jako droga człowieka do Boga	— 85
Dowody na istnienie Boga	— 66
Matka Boska i święci	— 59
Młodzież a religia	— 37
Sumienie	— 24

2. Na drugim miejscu znalazły się tematy mówiące o sprawach ludzkich. Jako najbardziej interesujące określono je w 453 wypowiedziach.

A oto jak przedstawia się lista tych tematów wg liczby propozycji:

Małżeństwo i rodzina	— 162
Problemy młodzieży	— 159
Jak żyć? (szczęście, sukces)	— 85
Konflikty międzyludzkie (zwłaszcza konflikt pokoleń, koleżeństwo, przyjaźń, miłość)	— 56
Wielkie problemy światowe	— 1

Jak widać z powyższego zestawienia, młodzież przyznała zdecydowane pierwszeństwo problemom małżeństwa i rodziny oraz tematom, których nie potrafiąc bliżej określić, nazywa je problemami młodzieżowymi. Typowymi przykładami, dobrze ilustrującymi ten stan rzeczy, mogą być następujące wypowiedzi:

„Interesowały mnie szczególnie lekcje dotyczące rodziny i te, które rozwiązywały nasze problemy” (ch. 15, liceum ogólnokształcące, I). „Tematami najciekawszymi moim zdaniem były te, które opierały się na życiu młodzieży i poruszały sprawy dotyczące nas młodych” (dz. 16, liceum ogólnokształcące, II).

3. Sprawy Boskie okazały się najbardziej interesujące wg 338 wypowiedzi.

Liczba wypowiedzi podających poszczególne tematy jest taka:

Pismo święte (historia zbawienia, zwłaszcza życie Chrystusa)	— 166
Bóg (Trójca Przenajświętsza, Duch Święty, Bóg w naszym życiu)	— 83
Sakramenty	— 47
Życie pozagrobowe	— 23

Szatan	— 11
Powołanie kapłańskie i zakonne	— 8

Ogółem więc 42% zaaprobowanych przez młodzież tematów dotyczy spraw Bosko-ludzkich, 33% to tematy mówiące o sprawach ludzkich, a 25% stanowią te, które odnoszą się do spraw Boskich.

III. Pytanie trzecie: „Jakie tematy chciał(a)byś poznać w przyszłości?”

Propozycji wpłynęło 1208.

1. Na czoło wysuwają się zdecydowanie tematy dotyczące spraw ludzkich. Wypowiedzi zawierających postulaty tych tematów jest aż 675.

A oto jak przedstawia się liczba poszczególnych tematów:

Problem młodzieży	— 209
Małżeństwo i rodzina	— 168
Konflikty międzyludzkie	— 167
Jak żyć (szczęście, sukces)	— 131

Jak wynika z powyższego, najczęściej młodych oczekuje od katechezy pomocy w rozwiązywaniu swoich codziennych kłopotów i wskazaniu właściwego stanowiska, jakie powinni zająć w najróżniejszych sytuacjach życiowych. Lapidarnie i bardzo wyraźnie ujęła to jedna z respondentek pisząc, że chodzi o tematy,

„z których można by zaczerpnąć trochę idei dla własnego życia, by stać się człowiekiem lepszym” (dz. 18, liceum ogólnokształcące, IV).

2. Poza powyższymi tematami sporo miejsca zajmują również w postulatach młodzieży tematy należące do drugiej grupy, tzn. dotyczące spraw Boskich od ludzkiej strony. Propozycji tych jest 432.

Jak tu ilościowo kształtują się poszczególne tematy?

Kościół (historia-dziś-jutro) jako instytucja	— 153
Wiara jako droga człowieka do Boga	— 121
Problemy światopoglądowe	— 51
Misje	— 32
Młodzież a religia (wiara, sakramenty, Kościół)	— 25
Dowody na istnienie Boga	— 20
Matka Boska i święci	— 17
Sumienie	— 9
Nawrócenia	— 4

Wyczuć można w niektórych wypowiedziach młodych jakby bezradność wobec problemu, jak pogodzić wymogi wiary chrześcijańskiej z „modą na życie”, jaka panuje dziś w wielu środowiskach. W związku z tym kierują pod adresem katechezy pytania tego rodzaju: „Jak zachować się w towarzystwie, żeby normalnie się zachować, lecz nie obrażać Boga” (ch. 17, szkoła zawodowa, III).

3. Tematy zajmujące się sprawami Boskimi znalazły się zaledwie w 101 wypowiedziach.

Poszczególne problemy występują tu w takich liczbach:

Pismo święte (historia zbawienia, zwłaszcza życie Chrystusa)	— 39
Sakramenty	— 19
Grzech	— 14
Życie pozagrobowe	— 12
Powołanie	— 11
Bóg (Trójca Przenajświętsza, Duch Święty)	— 6

Porównując wyniki odpowiedzi na pytanie trzecie, stwierdzamy dużą dysproporcję między tematami odnoszącymi się do spraw ludzkich, a tymi, które dotyczą spraw Boskich. Tych pierwszych znajduje się w postulatach młodzieży aż 7 razy więcej niż drugich. Procentowo wygląda to tak: sprawy ludzkie — 56%, sprawy Bosko-ludzkie — 36%, sprawy Boskie — 8%.

W wypowiedziach nie widać większych różnic między młodzieżą wiejską oraz miejską. Trzeba dodać, że część młodzieży nie wysuwa żadnych propozycji.

Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne XI (1978)

KS. JANUSZ TARNOWSKI — WARSZAWA

ZARYS MODELU KATECHEZY MŁODZIEŻOWEJ

Jeśli przystępujemy do zaproponowania czegoś nowego i tę nowość wysuwamy na pierwsze miejsce w tytule artykułu, wolno zapytać, jak wyglądał stary model katechezy młodzieżowej. Otóż we współczesnej polskiej literaturze katechetycznej nie brak opracowań poszczególnych tematów katechez, natomiast trudno odnaleźć teoretyczne rozważania dotyczące budowy katechezy w ogóle, zwłaszcza młodzieżowej¹. W codziennej zaś praktyce spotkania katechetyczne z dziećmi i młodzieżą niewiele różnią się od zajęć szkolnych, o czym świadczy choćby wciąż popularna ich nazwa „lekcja religii” oraz wygląd pomieszczeń, w których się katechizacja odbywa, do złudzenia przypominających klasy. Katecheza opuściła już wprawdzie dawno mury szkolne, ale nie dopracowała się jeszcze własnego, oryginalnego stylu.

A zatem podejmujemy próbę orientacyjnego określenia modelu katechezy młodzieżowej, który nie wyrastałby z naśladownictwa szkoły. I należy jeszcze dodać, że pod terminem „katecheza” rozumiemy nie jakąś wzorcową jednostkę katechetyczną, ale całościowo pojęty styl katechizacji. Termin zaś „model” pojmujemy jako heurystycznie pomyślany ogólny schemat operacyjny, który daje się częściowo lub w całości odtworzać². Nie chodzi więc o coś sztywnego i statycznego, lecz o jakąś generalną koncepcję, która będzie rozwijała się i doskonaliła zależnie od potrzeb.

¹ M. Neter, *Model dydaktyczny katechez drukowanych w dwumiesięczniku „Katecheta”*, *Collectanea Theologica* 47 (1977), 139—149. Autorka omawia jedynie katechezy na poziomie klas I—VIII.

² *Handbuch pädagogischer Grundbegriffe* (oprac. J. Speck i G. Wehle), München 1970 t. 2, 235.